

Recensioner.

40 nya koralförspel, utgivna av Årkestiftets organistförening. Svenska kyrkans diakonistyrelsens bokförlag, Stockholm. Pris 2: 25.

I denna nya preludiesamling, som på ett utmärkt sätt kompletterar den tidigare av samma organistförening utgivna, givas många prov på verkligt god och fördjupad preludieringskonst. Såväl de enklare som de kontrapunktiskt genomarbetade preludierna vittna om sina upphovsmäns allvarliga strävan att inom den ytterst trånga ramen fånga något av den för varje koralmelodi egenartade stämningen. Strävan att få med så mycket som möjligt av koralens olika melodibildningar, hela eller stympade, på så få takter som möjligt har dock, enligt undertecknads mening, i några få fall inverkat menligt, i det att frasbyggnaden och den formella utgestaltningen i sin helhet blivit oklar. I gengäld finnas många såväl formfulländade som djupt tänkta och genom sin harmoniska utsmyckning utmärkt fångslande stycken, varför preludiesamlingen i sin helhet måste betecknas såsom synnerligen lyckad, värd en allmän spridning. C. R.

Musik und Kirche, musik och kyrka är titeln på och på samma gång programmet för en ny på Bärenreiter-Verlag i Kassel utkommande tidskrift, som avser att till behandling upptaga frågor rörande alla liturgiska och kyrkomusikaliska gebit. Till utgivare har förslaget förvärvat pastor Christh. Mahrenholz, Göttingen. Vid hans sida stå såsom närmast medansvariga professor W. Reimann, Berlin, och d:r J. Wolgast i Leipzig. Omkring denna redaktionskommitté har förlaget lyckats samla åtskilliga av Tysklands mera framträdande personligheter, representerande skilda kyrkomusikaliska och liturgiska riktningar och skolor. Redan det första 46-sidiga dubbelnumret låter dessa skilda stämmor komma till tals. Efter en programförklaring av redaktören söka professorerna H. J. Moser och W. Reimann åstadkomma en begreppsbestämning av den evangeliska kyrkomusikens väsen, den förre med utgångspunkt i skillnaden mellan romersk och evangelisk uppfattning av klerus: å ena sidan ett från lekmannaståndet skarpt avgränsat prästerskap, å den andra ett allmänt prästadöme. Professor Gurlitt, Freiburg, skildrar nutida förnyelsesträ-

vanden i fråga om orgelkonsten, karakteriserande dessa dels såsom en evolution, en förvandling av klangidealet utifrån den gamla orgelbyggnadskonstens anda, dels såsom en revolution, ett omstörtande av alla klangvärden med mål att nyuppbygga orgeln till ett instrument för modern konst efter den nutida musikens fordringar i fråga om stil. Artikeln är ett kraftigt angrepp på försöken till orgelbyggeriets amerikanisering men ger samtidigt en återblick på de sista årtiondenas strävanden tillbaka till den gamla orgelkonsten, representerade av namnen Straube och Schweitzer. I fråga om den senare påtalar förf. hans bristande förmåga att hålla isär de båda frågeställningarna: om orgelns väsen, dess ideal å ena sidan och orgelns historia och utveckling. »Denna brist förorsakar tillsammans med den grovt materialistiska motsättningen mellan handgjord orgel och fabriksorgel, en motsättning, som ej träffar sakens kärna, en farlig romantisering av de gamla orglarna och det gamla orgelbyggeriets företräden: ett sentimentalt tillbakaskådande på det försvunna, som ej kommer tillbaka, en ofruktbar orgelhistorism, som i våra dagar är vida utbredd också i fråga om interpretationen av gammal orgelmusik». — Tidskriften åtföljes av en bilaga: *Das musikalische Schrifttum*, redigerad av den från den tyska »Singbewegung» kände d:r K. Ameln och upptagande nyutkommen litteratur och musikalien, samt av en musikbilaga, upptagande en samling tvåstämmiga psalmer av Kaspar Othmayr 1547. Prenumerationspriset på den mycket förnämligt förlagda tidskriften är 8 Mark. A. A.

Das Bärenreiter-Jahrbuch. Fünfte Folge 1929. Herausgegeben von Karl Vötterle. Kassel, Bärenreiterverlag. Häft. Mk. 0: 90.

Ovanstående lilla prydliga häfte är egentligen intet annat än en bokförlagskatalog men onekligen så redigerad, att den väl förtjänar ett särskilt påpekande. Förlaget är ungt — blott fem år gammalt — men tydligen en ungdom, som har framtiden för sig. Om dess vakenhet vittna icke blott många av förlagsartiklarna, varom strax mera, utan och själva idén att årligen utge en *Jahrbuch*, i år den femte i ordningen. Inledningsvis talas om förlagets utveck-

ling och en del av förlaget planerade företag. Därefter följer en samling uppsatser, bl. a. en av Chr. Mahrenholz, redaktör för den av förlaget från och med i år utgivna tidskriften Musik und Kirche. Sist kommer den intressantaste delen: en fullständig förteckning över förlagets musikaler och böcker. Vi kunna här blott fästa uppmärksamheten på ett par av de för en svensk läsare intressantaste förlagsartiklarna. Så föreligger t. ex. Liliencrons bekanta Chorordning i ny upplaga, till vilken fogats en musikalisk del av H. van Eyken. Den s. k. Bapstska sångboken (den sista av Luther själv redigerade psalmboken) av år 1545 utkommer i facsimilentryck till det billiga priset av Mk. 9:—. Michael Praetorius' Syntagma Musicum II (De Organographia) utgives på samma sätt. Utgivaren är i senare fallet professor Gurllit, som också utger en Praetoriusmonografi. Exempler må vara nog. Den intresserade, som gör sig besväret att taga del av katalogens innehåll, torde komma att även i fortsättningen följa med förlagets verksamhet.

K. P.

Celler Passion 1637, Herausgegeben von Fritz Schmidt. Bärenreiter Verlag zu Kassel. Partitur Mark 3: 20.

Får man döma av ett uttalande av biskop Augustinus, skall den kristna kyrkan redan omkring år 400 hava plägat sjunga den evangeliska passionsberättelsen vid långfredagens högmässa. I den romerska kyrkan har seden bevarats till våra dagar. Det hör till den stilla veckans mest gripande inslag att höra recitationen av de olika evangelierernas berättelser om Vår Herres Jesu Kristi Pinas Historia. Vid palmsöndagens högmässa föredrages berättelsen enligt Matteus, på tisdagen återges Markus' framställning, på onsdagen Lukas' och på fredagen Johannes'. Dessa be-

rättelser sjungas på recitationstoner, vilka variera för den berättande evangelisten och för de framträdande personerna och de olika grupperna köerna. Redan tidigt har man låtit de olika delarna utföras av olika personer. Därigenom vann den långa gudstjänsten i livlighet och berättelsen i dramatisk åskådlighet. Den evangeliska kyrkan bevarade, så vitt man kan döma av de behållna skriftliga vittnesbörden, denna gamla sköna sed. — Passionerna utfördes jämväl alltfört på de gamla recitationstonerna. Likaså upptog man från den romerska kyrkan seden att låta folkets och lärjungarnas rop utföras av flerstämmig kör. Dessa körsatser ha genomkomponerats flerfaldiga gånger även på protestantisk mark. I den av Bärenreiter-förlaget utgivna passionen ha dessa körsatser återgivits efter en i Celle förvarad handskrift från tiden före 1637, vari tre av passionerna finnas upptagna. Recitationen är utförd enligt de uråldriga bruket. Den fyrstämmiga satsen är likaledes recitativiskt hållen i ren kyrkostil men hänvisar dock till senare datum, förmodligen härstammar den från 1600-talets början. En jämförelse mellan en i Linköpings stiftsbibliotek förvarad handskriven passion, som för en del år sedan utgavs och framfördes i Linköping av lic. N. Franzen, visar att den senare även i körsatserna håller sig till en äldre tradition. För den, som alltså intresserar sig för dessa sköna, ålderdomliga passionsberättelser, vilka i sig bära fröet till de stora klassiska mästarnas passioner, kan den här omnämnda tyska upplagan vara en första hjälpkälla att förstå och föras in i dem. Det synes dock anmälaren alldeles självfallet, att ett återupptagande av passionshistoriens reciterande icke bör ske i vårt land, utan att våra kyrkoarkiv få visa oss in i den svenska reformationstidstraditionen.

A. A.

Meddelanden.

Bachs Julatorium har den 27 januari kommit till utförande i Göteborgs Oskar Fredriks kyrka under ledning av församlingens organist, fil. d:r B. Anrep-Nordin.

På grund av bristande utrymme har åtskilligt material måst stå över till kommande nummer, bl. a. en uppsats om kyrkomusikernas lönefråga samt

meddelanden under avdelningen Från Stiften.

Nästa nummer av Tidskriften kommer att ägnas 400-årsminnet av Örebro möte och av den första svenska handboken. I samma nummer inflyter också årsredogörelsen för Kyrkosångens Vänners arbete 1928 och för den beslutade nyorienteringen.